

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Această carte a beneficiat de susținerea programelor de sprijin editorial ale Institutului Francez, precum și de susținerea Ambasadei Franței în România.

v i v r e
l e s
c u l t u r e s

Catherine
Cusset

Celălalt
pe care-l
adoram

Traducere din franceză și note de
DORU MAREȘ

HUMANITAS
fiction

Redactor: Iuliana Glăvan
Lector: Gabriela Riegler
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cristina Jelescu
DTP: Iuliana Constantinescu, Carmen Petrescu

Tipărit la Tipografia Real

CATHERINE CUSSET
L'AUTRE QU'ON ADORAIT
Copyright © Éditions Gallimard, 2016
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2017,
pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CUSSET, CATHERINE
Celălalt pe care-l adoram / Catherine Cusset;
trad. din franceză și note de Doru Mareș. –
București: Humanitas Fiction, 2017
ISBN 978-606-779-235-5
I. Mareș, Doru (trad.)
821.133.1

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30

Pentru Vlad și Claire

„O ființă nu este, cum crezusem, limpede și imobilă în fața noastră, cu calitățile, defectele, proiectele sale, cu intențiile sale față de noi (ca o grădină pe care o privești, cuprinzându-i din ochi toate brazdele, printr-un grilaj), ci este o umbră în care nu putem niciodată pătrunde, pentru care nu există o cunoaștere directă, cu privire la care facem numeroase presupuneri cu ajutorul unor cuvinte și chiar al unor fapte care, și unele, și celelalte, nu ne oferă decât informații insuficiente și de altfel contradictorii, o umbră unde ne putem rând pe rând închipui, în mod la fel de verosimil, că strălucesc ura și iubirea.“¹

MARCEL PROUST

1. Marcel Proust, *În căutarea timpului pierdut*, vol. *Guermantes*, trad. de Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1989.

PROLOG

22 aprilie 2008

Phil Miller a încercat microfonul lovindu-l ușor cu degetele și toată lumea a amuțit. Începeau discursurile. Când și-a auzit numele, Nora a făcut un pas înainte, roșie-n obraji sub ropotul aplauzelor. Și-a primit premiul însoțit de cecul de șapte sute de dolari, bani care i-ar prinde tare bine dacă va veni cu tine în Franța, la vară. Profesorul Miller a dat să-i strângă mâna, apoi s-a răzgândit și s-a apropiat de ea ca s-o sărute pe obraji – *à la française*. Era mai scund decât ea și Nora s-a abținut să nu izbucnească în râs amintindu-și cum îl porecleai: gnomul. Surâsul cald al Evelynei, care stătea în primul rând, compensa absența părinților, care nu putuseră pleca de la fermă și care oricum nu înțelegeau ce tot studia de patru ani încoace fata asta a lor bursieră. Literatură? Că doar nu te-apuci să faci vaccinuri cu vorbele? Pe tine nu te întâlneră niciodată, altfel sigur te-ar fi luat drept marțian.

De pe scenă, Nora te căuta cu privirea în grupul compact de profesori și de elevi. Nu te-a zărit. La un metru nouăzeci cât ai, te-ar fi reperat și-n ultimul rând.

Ai promis c-o să vii, chiar dacă-ți detestai șeful de catedră și cocktailurile lui de sfârșit de an, la care te plectiseai de moarte. Ce, te-ai ofticit ieri că n-a sărit în sus când i-ai zis că preferi să stai de unul singur și să corectezi toate kilogramele alea de teste cu care-ai rămas în urmă? Sau, cum presupunea

Evelyn, nu te treziseși fiindcă până la urmă tot ai luat un somnifer pe la prânz după ce ai lucrat toată noaptea?

Când s-au terminat discursurile, cele două femei au dispărut fără să mai ciocnească un pahar cu profesorii care le felicitau pe fată și pe Evelyn, pe care o luaseră drept mama fetei. Au alergat până la Nora, care își lăsase cheia-n geantă încă de-aseară, apoi au luat mașina Evelynei și au pornit către tine.

Au urcat cele două etaje și au bătut la ușă. „Thomaaas!“, striga Evelyn, și Nora: „Thomas!“ Sigur că erau nervoase, chiar dacă repetarea numelui tău atenua îngrijorarea. În urmă cu zece zile, Nora luase foc: de două zile nu mai răspuseseseși la nici un mesaj. Dăduse buzna la tine și te găsisese-n pat, zob de beat.

Nora a băgat cheia în broască și a răsucit-o. Evelyn a făcut în așa fel încât să intre prima, ca să ajungă în dormitor înaintea Norei. Aruncând o privire spre dreapta, ți-a văzut picioarele uriașe la capătul culoarului, prin ușa întredeschisă a livingului.

— E-aici!

Infinită relaxare în voce. Vasăzică stăteai întins pe saltea-futon și citeai ceva. Apelurile lor nu le auziseși fiindcă, desigur, țineai căștile pe urechi cu muzica dată la maximum. Nimeni nu se putea gândi la o explicație mai simplă. Numai că, uneori, tot ce poate fi mai rău e chiar adevărat: iar ea mai trecuse prin asta.

Din trei pași au ajuns amândouă în living. Evelyn ți-a văzut prima corpul răsturnat pe futon, rigid, cu punga de plastic pe cap. Lucrările studenților zăceau împrăștiate la picioarele tale. S-a întors pentru a o opri pe Nora să mai înainteze.

PARTEA ÎNTÂI
TRIUNGHURI

I

Păi Nicolas, el...

Pe 6 decembrie '86, erați în imensul cortegiu care traversa Parisul ca o fantomă și care se formase spontan după ce, de dimineață, vestea se răspândise ca o dâră de praf. V-ați înconjurat de o mulțime de băieți și de fete de-o seamă cu voi și la fel de serioși, alături de care ați început să scandați:

— Sta-tul a-sa-sin! Sta-tul a-sa-sin!

De o săptămână tot urlați sloganuri și huiduiți miniștri. Astăzi însă nu mai este o joacă. Tensiunea din ultimele zile a cedat locul unei mâni și unei fervori aproape spirituale.

Ai șaptesprezece ani. Malik avea douăzeci și doi. Era student, la fel ca tine. Nici măcar nu lua parte la manifestații, nu era angajat politic, pur și simplu ieșea dintr-un club de jazz când batalionul de motocicliști ai poliției a apărut pe strada Monsieur-le-Prince, în timp ce manifestații au luat-o la fugă pe strada Racine. Câte doi pe o motocicletă, primul conduce, al doilea altoiește cu pulanul fără să-i pese de gravitatea consecințelor. Se presupune că vânează huliganii, pe cei care profită de dezordinea socială și de manifestațiile pașnice pentru a da naștere la scandaluri, dar nu e decât pretextul oficial: de fapt, este vorba despre masacrarea negrilor și a celor cu pielea închisă la culoare. Franța rasistă. În dimineața aceasta s-a aflat că Malik Oussekiné suferea de insuficiență renală, iar poliția pretinde că nu a murit în

urma loviturilor primite din partea caraliilor dezlănțuiți, ci din cauza bolii. Un ministru și-a permis chiar să comenteze: „Dacă aș fi avut un fiu care să fi făcut dializă, nu l-aș fi lăsat să facă asemenea prostii.“ Indecența franceză a blândului ton paternalist, abdicarea de la responsabilități, lipsa empatiei.

— Dacă nici după toate astea nu câștigăm... , zice Nicolas.

Tocmai voi, care sunteți elita Franței, v-ați inflammat la ideea de selecție și de mărire a taxelor de înscriere la facultate, care ar urma să despartă încă și mai tare Franța celor bogați de a celor săraci. La ieșirea de la cursuri ați împărțit fluturași și *Lutte ouvrière*¹. V-ați luat în serios eticheta de troțkiști pe care singuri v-ați lipit-o-n frunte. Pe 23 noiembrie ați ieșit în stradă alături de greviști, pentru a lupta împotriva proiectului Devaquet², gata de cafteală cu fasciștii din strada Assas, care aterizaseră acolo cu drugi de fier în mâini. Erați în mulțimea care urca pe bulevardul Saint-Michel, urmată de sirenele poliției și de camioanele CRS³, iar când gazele lacrimogene și tirul susținut au început să împrăștie lumea, ați luat-o la fugă cu inima zbatându-vi-se-n piept. Patru zile mai târziu erați cinci sute de mii și, pe 4 decembrie, un milion de studenți, liceeni și salariați care coborau din Piața Bastiliei spre Domul Invalizilor: se ridică Franța de la Caen la Toulouse, iar voi faceți parte din acest nou suflu care revo-

1. Publicație săptămânală a organizației de extremă stângă Uniunea Comunistă (Troțkistă), înființată în 1939 de David Korner, născut în 1914 la Buhuși.

2. Proiect de reformă a universităților franceze, propus în 1986 de Alain Devaquet, ministru delegat pentru Învățământul Superior și Cercetare.

3. Compagnies Républicaines de Sécurité – corp al poliției naționale franceze specializat în intervenția la manifestații și protecție civilă.

luționează țara ca-n mai '68. Nu ați mai trăit niciodată ceva atât de exaltant.

— Pan-draud¹, ti-că-lo-sul!

Știi ce înseamnă boala, prins într-o cursă, alergând cât te țin picioarele, suflând din greu, convingând un funcționar îmbrăcat la costum, care formează codul de la intrare, să te lase și pe tine în holul imobilului, urmărit până acolo de poliție, încolțit, tocat cu lovituri de bătă și șuturi în cap și-n burtă, în timp ce încerci să-ți acoperi fața cu mâinile, îi rogi să înceteze și te piși pe tine de frică. Trei contra unu.

Ecce Homo.

Greața sporește la gândul că polițiștii aștia vor fi apărați de mai-marii lor. Poate că-și vor pierde gradele, poate că vor fi mutați disciplinar, dar oare la pușcărie vor ajunge?

— Thomas, ai niște iarbă?

Ca de obicei, Nicolas și-a uitat rezervele. Rulați un joint pe care-l împărțiți cu cei din apropiere.

Peste câteva zile, vestea apare pe prima pagină a tuturor ziarelor: Devaquet a demisionat și Chirac a retras proiectul de lege. Ridicați pumnul în aer, vă îmbrățișați, strigați veseli. Ați câștigat.

În ianuarie faci optsprezece ani. Politica nu mai este centrul de interes al vieții tale.

În februarie, tu și Nicolas plecați la schi în Austria și vă cazați într-un mic apartament al unei prietene de-a mamei tale. Coborâți pe părții, îmbătați de aerul tare al munților, înainte de a vă îmbăta și serile cu vinul foarte bun pe care l-ați descoperit într-un dulap. Te simți mai apropiat de Nicolas decât ai fost vreodată de oricine altcineva, poate chiar mai apropiat decât de Sébastien, cel mai bun prieten al tău

1. Robert Pandraud (1928–2010) – om politic francez, la vremea respectivă ministru delegat pentru securitate.

începând din clasa a șasea. Împărtășiți pasiunea pentru neologisme și onomatopee. N-ai mai cunoscut pe nimeni cu care să râzi atâta. Un spirit pe cât de liber, pe atât de ironic, sub un chip ca de bebeluș. Nicolas e scund, face gropițe-n obraji și pete de roșeață, părul îi e creț, iar ochii gri-verzui rămân doar două despicături subțiri atunci când izbucnește în râs. Dar are și ceva neplăcut: de fiecare dată când mergeți la cafenea uită să-și ia portofelul, așa că trebuie să plătești și pentru el. Trage părțuri și te vezi nevoit să deschizi fereastra dormitorului contra cronometru, pe când el se strică de râs. Defecte minore. Vine pe la tine după cursuri, unde dă de mama ta, care-l găsește fermecător, și de sora ta, pe care o găsește el fermecătoare. Observi că i se încordează întreg trupul de cum aude ușa de la intrare trântindu-se, de cum răsună glasul ei, apoi, când prinde momentul, se strecoară la ea în cameră, ca să stea la taclale.

Și tu mergi pe la el. Mama lui, evreică, judecătoare, de o eleganță nemaîntâlnită, și mama ta, fată de portar, care, mulțumită gustului pentru lectură și căsătoriei cu tatăl tău, a ajuns din gheretă tocmai la etajul al cincilea al imobilului, au amândouă o țicneală comună – sunt burgheze non-conformiste, rupte de realitate, pasionate, cititoare avide. Ori la Nicolas, ori la tine, cinele cu mama unuia sau a celuilalt presupun interminabile discuții intelectuale și râsete de nepotolit.

Întinși pe jos, la tine în cameră, ascultați The Cure sau, cântând cât vă ține gura, Ferré, Reggiani, Brel, Dutronc și Serge Gainsbourg. Cântați la fel de fals și de tare și unul, și celălalt, urlați imitând mimica bătrânului Léo Ferré cu tâmplele albite, cum îl văzuserăți la televizor, și pumnul lovind în gol la cuvântul „fără griji”: *Cu timpul... Cu timpul totul se duce, se tot duce / Te simți albit ca un cal istovit / Te simți în patu-ntâmplării-nghetată / Te simți singur poate, dar...*

fără grijă! / Te simți de anii pierduți înșelat... Împărțiți jointuri cu efect rafinat. Citiți Hegel, Kant, Wittgenstein, Derrida, Blanchot, Genette, Starobinski, Mallarmé și Lautréamont. Scrieți disertații de zece sau douăzeci de pagini pe foi mari, de matematică, pe care tu le umpli cu un scris puchinos, iar Nicolas cu litere rotunjite și înghesuite. Proful de filozofie nu vă place pe nici unul. Vă dăduse subiectul: „Realul“, despre care discutaserați ceasuri întregi. Îi citaserați pe Plotin, Platon și Troțki. Și obținuserați 4, respectiv 5 puncte din 20. V-ați dus să vedeți filme de Tarkovski, Buñuel, Pasolini, Bergman, Fellini, Truffaut, Ozu, Kurosawa și alții mai puțin cunoscuți. V-ați strecurat într-un cinematograful X, unde rula *Caligula*, ajungând la extaz când o femeie a pus un câine s-o lingă. Ați mers cu Sébastien la concerte rock, la The Cure la Bercy, la The Divine Comedy. Ați făcut nopți albe discutând pe vreo bancă ori ați pus lumea la cale până mult după închiderea porților de la metrou. Ați descoperit frumusețea Parisului noaptea. Doar știați că sunteți extrem de inteligenți, viitori scriitori, campioni universali ai trăncănelii, ai jointului și ai tâmpeniilor.

Anul următor încă mai erați prieteni, umblați haihui pe străzi, la ieșirea de la cursuri, jucați la flippere, dar ceva se schimbase. Apăruse între voi Sibylle, de care erai îndrăgostit, dar care îl prefera pe Nicolas. Fără nimic spus pe față, v-ați îndepărtat unul de altul. Între voi s-a ridicat un zid invizibil. Nu v-ați mai dus la schi împreună.

Ți-ai pierdut virginitatea cu o femeie mai în vârstă decât tine. O babă de treizeci și cinci de ani, care stătea singură la masă cu un pahar de vin alb în față și pe care ai întâlnit-o într-un bar din Montparnasse, la ieșirea de la film. Privirile i s-au lipit de tine. N-ai clipit. Ai simțit posibilitatea de a pătrunde într-un roman de Huysmans, de Drieu la Rochelle sau de Radiguet. Când te-a abordat, i-ai răspuns

Cuprins

Prolog.	9
--------------	---

Partea întâi TRIUNGHIURI

I Păi Nicolas, el.	15
II Vrăjitoarea	24
III Totul se duce, se tot duce	45

Partea a doua PRIETENULUI CĂRUIA NU I-AI SALVAT VIAȚA

I Yeti.	79
II Exaltatul campusului	111
III Prințul norilor	143
IV Locul mortului	156
V Marea înghețată-n noi	182
VI O, Moarte, căpitane bătrân	200
VII Viața-ntreagă mi-e un vis	228
Epilog.	245
Mulțumiri	249